

Yeni Ay

Haziran 2020

#32

Burcu ÜNÜVAR | unuvarb@tskb.com.tr

TSKB Ekonomik Araştırmalar

HeyaMOLA!

Türk Dili Kurumu, "Heyamola" sözcüğünün anlamını şöyle veriyor: Gemicilerin veya işçilerin birlikte bir şey çekerken "haydi çek, gayret" anlamlarında bir ağızdan yüksek sesle ve makamla söyledikleri söz.

Bu ara küresel ekonomide COVID-19 yükünü biz de böyle çekmeye çalışıyoruz, değil mi? "Ha bir gayret!" diye diye. Şahsi kanaatimi söyleyeyim; yol, düşünüldüğünden çok daha uzun ve engebeli olacak.

Maalesef işin sağlık tarafı, hasta sayısı ve yoğun bakımda boşalan yatak adedi ile sınırlı gibi anlatılıyor bazen. İktisat cephesi ise, iktisadi aktivitenin görünümü ile sınırlanıyor. Yarın bir gün küresel PMI toparlansa, COVID-19 defterini kapatacaklar var aramızda!

Oysa bu işin sosyal boyutunu da iyi değerlendirmek gerek. Henüz 2008-2009 Krizi'nin tetiklediği sosyal ve siyasi gelişmeler yeni yeni rengini belli ederken, üstüne bir de COVID-19 taşı eklendi. Dünyadaki gelişmeleri bu perspektiften incelediğimizde, ülkelerin kendi ekonomilerini her zamankinden daha korunaklı hale getirmesi gerektiği görülecektir. Bu iş bu sefer öyle tek seferlik borsa rekoruyla "geçti-bitti-acımadı ki" denecek noktada değil. Kemerleri sıkı bağlayın, sallanacağımız süre 2020-2021'in ötesine geçecek. Kimini farkedeyeceğiz, kimi farketmeden sallayacak...

Böyle orta vadeli bir uyarıyı, biraz da önümüzdeki ayları düşünerek yaptım. Neden mi? Şöyle arz edeyim efendim: Şu an okumakta olduğunuz rapor, Yeni Ay'ın 32. sayısı. Aylık bir yayın için hiç de fena olmayan bir süreyi beraber geçirdik. Yeni Ay, frekansı belirli bir veriyi incelemiyor. Serbest nesir diyebiliriz. Her ay, Yeni Ay raporu için benim ilgimi çeken, sizin de ilginizi çekeceğini umduğum alanları bulup yazmaya çalışıyorum. Bunu yaparken al-sat, bul karayı-al parayı işlerine hiç girmiyorum. Dünya ekonomisi, genel iktisat literatürü ve elbette kalkınma iktisatı... Genel çerçeve bu. Bu çerçevenin içine yazılabilecek yazılar için sizden de güzel öneriler geliyor, hemen dersimi çalışıp bir sonraki aya yetiştirmeye çalışıyorum. İlginiz için teşekkürler. Okurunun bu kadar sık ve rahat geri bildirim verdiği bir raporu yazmak beni hep mutlu etti. İşte tam da bu iletişim nedeniyle, bu ay küçük bir açıklama: İş planımdaki değişikliğe bağlı olarak, Yeni Ay'a bir süre ara vereceğim. Başlıktaki MOLA, buna bir atıf. Hele mola bir bitsin, sonra oturup bir daha düşünürüz, eski köye Yeni Ay ile mi, yoksa yepyeni bir raporla mı devam edelim diye. Sağlıkla kalın!

~ 4 Haziran, Avrupa Merkez Bankası Faiz Kararı ve Başkan Lagarde'in Basın Toplantısı

Lagarde'in maliyeci ile para politikası yapıcı arasında kalan bakış açısını dinlemek kaçmaz!

~ 10 Haziran, FED Para Politikası Kurulu ve Başkan Powell Basın Toplantısı

ABD'nin dertlerini FED çözemeyecek. Peki dünyanın dertlerini çözebilir mi?

~ 25 Haziran, TCMB Para Politikası Kurulu Toplantısı

TCMB'nin genel değerlendirmesi faiz kararı kadar yakından takip edilmeli.

Yeni Ay Haziran 2020

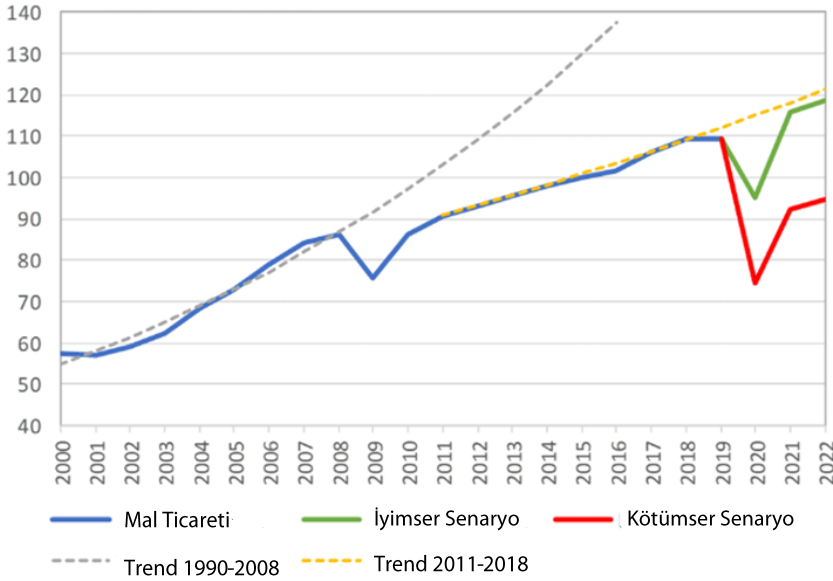

Yaktım Gemilerimi, Dönüş Yok Artık Geri!

Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) bir grafiğinden bahsetmek istiyorum bu yazıda. İlk gördüğüm andan itibaren, dön babam dönüyor kafamda.

COVID-19'un küresel ticarete bir darbe indirdiğini biliyoruz. Henüz boyutunu tespit edemiyoruz elbette ama tahminler masada. DTÖ, 8 Nisan'da yayınladığı raporunda küresel ticaretin 2020'de %13 ile %32 arasında düşüş kaydetmesini beklediğini söylemişti. 2021'de bir iyileşme öngörülse de, bu iyileşmenin derecesi ve hatta gelip gelmeyeceği uygulanacak politikalara bağlı olacak. Neredeyse istisnasız tüm bölgelerin etkilenmesi beklenen 2020'deki bu ticaret hacmi düşüşünün, 2019'da da zaten daralan bir dünya ticareti üzerine geldiğini söyleyeyim de üzerimde borç kalmasın.

8 Nisan'la 1 Haziran arasında geçen dönemde pek çok şey yaşandı. DTÖ'nün de tahminlerinde değişimler oldu, olacak. Ancak bağlantısını Yeni Ay'ın sonuna eklediğim raporun ilk grafiği (grafiği aşağıda görebilirsiniz) bence hâlâ üzerinde konuşmaya değer.

Kaynak: DTÖ, IMF, TSKB Ekonomik Araştırmalar

de COVID-19. İyî senaryoda yeşil çizgiyi, kötü senaryoda kırmızı çizgiyi takip edeceğiz. Ama her ikisinde de kriz öncesi eğilimi tam yakalayamayacağız. Ben değil, DTÖ öyle diyor.

Hani Trevanian söylüyordu ya kitabında: her darbe yaralar, sonucusu öldürür. Hesap biraz o hesaba benziyor gibi. Her kriz küresel ticareti darbelemiş, kriz öncesi günlere dönülemedi. Eğer COVID-19 sonrası küresel ticareti şekillendirecek rüzgarlar, korumacıktan yana esecekse, aşağı yönlü yolumuz daha da uzun olabilir. O nedenle küresel büyümenin geri gelmesi kadar, bunun küresel refahı destekleyecek ve potansiyeli arttıracak şekilde olmasını gözetmek de önemli. Oysa bu konu, şu an masada bile değil! Yeni Ay ekonomistimizin derdi de, işte tam bu maalesef!

Eğer dünya ekonomisi 2008-2009 Krizi'ne kafayı çarpmasaydı, küresel ticaret endeksinin gri kesikli çizgide gösterilen eğilimi takip edeceği tahmin ediliyordu. Ancak kriz bizi, mavi çizgiyle temsil edilen seviyeye indiriyor ve bir daha eski günlere dönemiyoruz.

Tarihin gördüğü en keskin faiz indirimleri, en büyük parasal genişleme adımları... Yok efendim, gitti giden, gitti gider...

2008-2009 Krizi'nden önceki yılların altında seyreden bir küresel ticaretle hayatımıza devam etmeye alışmışken, şimdi

Yeni Ay Haziran 2020

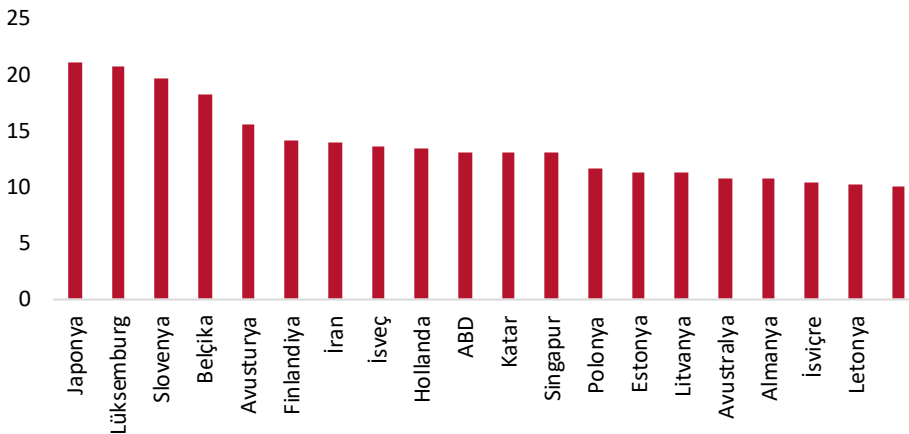
Son Küresel Borç Bükücü—Bükemeyici

Hikaye değişmiyor. Kontrolsüz, denetimsiz borçlanmanın körüklediği 2008-2009 Küresel Krizi'ni aşamamışken, şimdi bir de COVID-19 darbesi yiyen güzide dünya ekonomisi, yine borçtan medet umuyor.

Birinci grafikte, açıklanan mali paketlerin milli gelire oranına bakıldığında, en yüksek paketi açıklayan 20 ülke gösteriliyor. Aynı veri kaynağına göre Türkiye; mali paketin milli gelire oranı sıralamasında %3,68 ile 64. sırada.

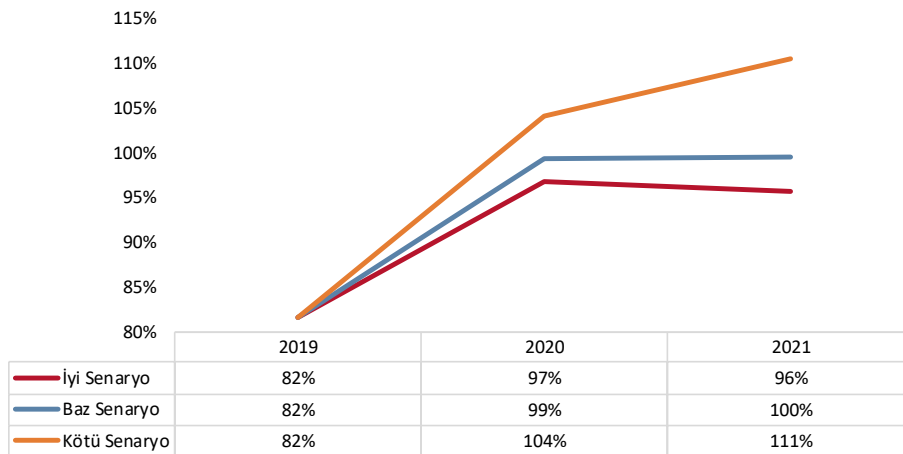
Doğrusunu söylemek gerekirse mevcut maliyeti önemsemekle birlikte, asıl maliyeti bu şekilde ölçemeyeceğimizi düşünüyorum. İlerleyen yıllarda, harcamaların ne kadarlık bir iyileşmeyi tetiklediğinin, diğer bir deyişle isabetli olup olmadığının ölçülmesi de önemli olacaktır.

COVID-19'a Karşı Mali Paket Desteği En Yüksek 20 Ülke , GSYH'nin %'si

Kaynak: Elgin, C. "COVID-19 Economic Stimulus Index"

G-20, Borç / GSYH, Senaryo Analizi

Kaynak: Bloomberg, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Yine de elbette maliyeti konuşmayı ertelemeyeceğiz. Bazılarını doğrudan ve şimdi göreceğiz, bazılarını ise dolaylı ve orta vadede.

Küresel borçtaki yükselişi dikkatle takip ve analiz etmek bu açıdan önemli olacak. İkinci grafikte yer verdiğim Bloomberg'in senaryo çalışması çok yakın zamanda yayınlandı ve bence burada paylaşmaya değer.

Buna göre, G-20 ülkelerinde, borcun milli gelire oranının baz senaryoda, bir sene içinde 17 yüzde puan artması bekleniyor. Bu rakam, 2008-2009 Krizi'nde bile 11 yüzde puan ile sınırlıydı.

Ne yapacağız bu borcu? Parasallaştıracağız, merkez bankalarının bilançosunun içine ekleyeceğiz, büyüme üzerinden ödeme gücünü iyileştirmeye çalışarak döndürmeyi umacağız. Ya da sileceğiz. Ama küresel borcun gölgesi üzerimize düşmeye devam edecek. Bu işi "Oh oh, küresel likidite arttı, sermaye girişi bollaşacak!" diye okuyanlara duyurulur: Değil kardeş, o iş bu sefer öyle değil!

Kalkınma Gününlükleri

Dünya Çevre Günü'nü İdrak Ettiğimiz Bu Günlerde...

1974'ten bu yana 5 Haziran, Birleşmiş Milletler (BM) öncülüğünde Dünya Çevre Günü olarak kutlanıyor. Hükümetler, iş dünyası, ünlü simalar derken, bu farkındalık gününü sahiplenen epey sayıda paydaş olduğunu söylemek mümkün. Ama aslında bu sıralar çok popüler olmakla birlikte, çevre ve iklim farkındalığı görece yeni kavramlar.

Örneğin; iklim riski, yeşil ekonomi gibi terimlerin hayatımıza girmesi aslında son 30-40 yılın işi. BM'nin çevre bilincini desteklediği ilk toplantılarda konunun sadece bir kaynak yönetimi olarak ele alındığını görüyoruz. İklim değişikliği konusu ilk kez 1988-1989'da resmî olarak bir BM bildirgesine giriyor. Yeşil Ekonomi kavramını ise ilk kez 1989'da Pearce, Markandya ve Barbier'in kullandığını kabul ediyoruz.

Yani, şimdi dünyanın dört bir yanında iklim krizine karşı farkındalık için eylem yapan 15-16 yaşındakilere "çocuk" diyoruz ya! Demeyelim! Dünyanın çevre sorunları ve iklim krizine dair farkındalığı da onlar kadar olmasa da, epey genç.

Bu yıl BM Dünya Çevre Günü'nün teması biyoçeşitlilik. Biyoçeşitlilik; 8 milyon bitki ve hayvan türü, onları barındıran ekosistem ve aralarındaki genetik çeşitliliğin toplamı olarak tanımlanıyor. Biyoçeşitliliğe zarar vermek, aslında insan hayatını destekleyen şartlara zarar vermek demek. BM, lafı biyoçeşitlilikten alıp sorunsuz bir şekilde topu kanatlardan kale önüne getiriyor ve COVID-19'a bağlıyor. COVID-19'un hayatımızdaki rutinleri bir bıçak gibi kestiği bugünlerde, konunun ilgi çekme gücünün artacağı tahmin ediliyor. Örneğin BM diyor ki;

- Dünyada her yıl milyarlarca insan corona virüsleri kaynaklı rahatsızlıklara yakalanırken, milyonlarcası da hayatını kaybediyor
- İnsanlarda yeni görülen enfekte hastalıkların %75'i, hayvandan insana geçen türler

Bunu okuyunca insan COVID-19'a şaşırıyor da, COVID-19'a şaşırarlara şaşırıyor, değil mi? Konuyu Bill Gates'in konuşmalarından falan öğrenmeye gerek yok. Arkasında komplo teorisi aramaya da hiç gerek yok. İşte ilim, işte irfan.

Birleşmiş Milletler devam ediyor:

- Son 150 yılda, dünya üzerindeki canlı mercan kayalıklarının yarısı yok olmuş
- Önümüzdeki on yılda, dünya üzerinde bilinen her dört canlı türünden birinin yok olması bekleniyor
- İnsanların (bizlerin) şu anda doğadan talep ettiklerinin karşılanması için mevcut yerkürenin 1,6'sı kadar bir gezegene ihtiyacımız var

Bu son maddeyi okuyunca, aklınıza daha iki gün önce uzaya çıkan hür teşebbüs temsilcisi gelmiş olabilir. Doğaldır. Ama uzaya çıkışına eşanlı olarak peluş oyuncak satışını da hayata geçiren bu sisteme, hepimizin erişimi olmayabileceğini de takdir edersiniz bence. Velhasıl, kısa vadede uzaya çıkamayacak muhteremler! Gezegene sahip çıkmamız şart. İklim, çevre konularındaki farkındalık lüks değil, hayattır! O hayat da bizim hayatımızdır!

Kaynaklar:

- ~ <https://sozluk.gov.tr/>
- ~ https://www.wto.org/english/news_e/pres20_e/pr855_e.htm
- ~ <https://www.un.org/en/observances/environment-day>

Yeni Ay'ın Geçmiş Sayılarına Ulaşmak İçin:

<http://www.tskb.com.tr/tr/yatirim-bankaciligi/ekonomik-arastirmalar/ekonomi-ve-piyasalar/yeni-ay>

TSKB Ekonomik Araştırmalar Yayınlarına Üye Olmak İçin Üyelik E-Postası Atabilirsiniz

ekonomikarastirmalar@tskb.com.tr

TSKB

Danışmanlık Hizmetleri

Ekonomik Araştırmalar

ekonomikarastirmalar@tskb.com.tr

MECLİSİ MEBUSAN CAD. NO 81

FINDIKLI İSTANBUL 34427, TÜRKİYE

tel: (90) 212 334 50 50 faks: (90) 212 334 52 34

2020 Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. her hakkı mahfuzdur.

Bu doküman Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.'nin yatırım bankacılığı faaliyetleri kapsamında, kişisel kullanıma yönelik olarak ve bilgi için hazırlanmıştır. Bu dokümana dayalı herhangi bir işlem yapılması tarafımızdan öngörülen bir husus değildir. Belirtilen görüşler sadece bizim güncel görüşlerimizdir. Bu raporda yer alan bilgileri makul bir esasa dayalı olarak güncelleştirirken, bu konuda mevzuat, uygunluk veya diğer başka nedenlerle amaca uygunluk tam olarak sağlanamamış olabilir.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağlı kuruluşları veya çalışanları, burada belirtilen senetleri ihraç edenlere ait menkul kıymetlerle ilgili olarak bir pozisyon almış olabilir veya alabilir; menkul kıymetler üzerinde opsiyonları olabilir veya ilgili diğer bir yatırıma girebilir; bu menkul kıymetleri ihraç eden firmalara danışmanlık yapmış, hisselerinin halka arzına aracılık veya yüklenim taahhüdünde bulunmuş olabilir.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağlı kuruluşları bu raporda belirtilen herhangi bir şirket için yatırım bankacılığı da dahil olmak üzere önemli tavsiyeler veya yatırım hizmetleri sağlıyor veya sağlamış olabilir.

Bu raporun ilgili olduğu yatırım fiyatı veya değeri, direkt veya indirekt olarak, yatırımcıların menfaatlerine ters düşebilir. Döviz kurlarındaki herhangi bir değişimin yatırımın değeri veya fiyatı veya bu yatırımdan sağlanan gelir üzerinde olumsuz bir etkisi olabilir. Geçmişteki performans her zaman gelecekteki performansın kılavuzu olacak demek değildir. Yatırım geliri dalgalanma gösterebilir.

Bu rapor kamuya açık bilgilere dayalıdır. Doğru veya tamam olmayan hiçbir beyan yapılmamıştır. Bu rapor söz konusu menkul kıymetlerin alınması veya satılması için bir teklif, yorum ya da yatırım tavsiyesi değildir veya bu menkul kıymetlerin alınıp satılmasına yönelik bir teklif için de bir istek veya zorlama değildir. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve kendisiyle bağlantılı olan diğerleri bahsedilen şirketlerin menkul kıymetleriyle ilgili pozisyon alabilirler veya bu menkul kıymetlerle ilgili işlem yapabilirler, ayrıca bu şirketler için yatırım bankacılığı hizmetleri de verebilirler.

Herhangi bir yatırım kararı yatırımcının tamamıyla kendi kişisel seçimine dayanmalıdır. Bu rapordaki bilgiler herhangi bir yatırım tavsiyesi olmayıp, raporda yer alan firmalara yatırım yapılmasından ötürü Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. hiç bir sorumluluk kabul etmez.

Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti, yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.

